

Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:
201104560-/EROFJS

Vår ref:
11/00768-2

Dato:
24.02.2012

Høring om endringer i gjeldsordningsloven mv.

Statens innkrevingsentral (SI) viser til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets høringsbrev av 5. desember 2011 hvor frist for høringsuttalelse er satt til 5. mars 2011.

Endringene som her er foreslått er etter SIs oppfatning en nødvendig rettsutvikling for å følge utviklingen i samfunnet.

SI har følgende kommentarer til høringsnotatet:

1. Gjeldsforhandling for personer bosatt utenfor Norge, se høringsnotatets kapittel 4:

Departementet foreslår å gi en mulighet for at skyldnere som er bosatt i utlandet skal kunne få åpnet gjeldsforhandling i Norge. I vurderingen skal man legge vekt på skyldners tilknytning til Norge samt muligheten for å få saken tilstrekkelig opplyst.

SI er enig i at det kan være personer som er bosatt i utlandet som har behov for en gjeldsordning.

Vi mener at det bør stilles som et vilkår for skyldnere i denne situasjonen at de dokumenterer at de ikke har formue i bostedslandet. Dette ved å fremlegge utskrifter fra eiendomsregistre/løsreregistre, kontoutskrifter og lignende fra bostedslandet. Dersom skyldner har inntekt i bostedslandet bør det også være et vilkår at denne dokumenteres. Skyldner bør også skrive under en egenerklæring på at han ikke har annen formue eller inntekt enn det som er oppgitt i gjeldsordningsforslaget. Dette kan gjøre det lettere for kreditorene å få gjeldsordningen opphevet dersom skyldner prøver å unndra midler, jf. gjeldsordningsloven § 6-2.

SI mener at denne ordningen bør opprettes i tillegg til ordningen med fellesnordisk anerkjennelse av avgjørelser i gjeldsordnings saker. Dette for å dekke behovet for gjeldsordning hos norske personer bosatt utenfor Norden, samtidig som man gjør det

mulig for personer med gjeld i flere nordiske land til å få en gjeldsordning som omfatter alle kreditorene.

2. Fellesnordisk anerkjennelse av gjeldsordningssaker, se høringsnotatets kapittel 5:

Det er foreslått at det etableres et fellesnordisk regelverk for gjensidig anerkjennelse av avgjørelser i gjeldsordningssaker. SI har gode erfaringer med samarbeid med de andre nordiske land med innkreving av straffekrav. Vi ser frem til at det kan bli etablert et slikt samarbeid også for gjeldsordninger.

I Norge har vi imidlertid ganske strenge regler når det kommer til at gjeldsordning er noe man får kun en gang, dersom det ikke foreligger spesielle omstendigheter, jf. gjeldsordningsloven § 1-4. Vi har også regler om hvilken dekning et krav skal ha, dersom skyldner skal oppnå gjeldsordning. Her er ikke reglene i alle de nordiske landene sammenfallende. For eksempel slår gjeldsordningsloven § 4-8 bokstav h første ledd fast at straffebøter fastsatt ved dom eller forelegg mindre enn tre år før åpningen av gjeldsforhandling som hovedregel skal gis full dekning. Andre ledd fastslår at krav på erstatning eller oppreisning for skade voldt ved straffbar handling skal gis full dekning. Unntak fra dette kan gjøres dersom særlige vilkår er oppfylt. Disse reglene finnes for eksempel ikke i Sverige.

I utredningen om nordisk gjeldssanering er det i punkt 6.4.5 uttalt at det bør gjøres et unntak for anerkjennelse av gjeldsordningen i de tilfellene gjeldsordningen vil stride mot grunnleggende rettsprinsipper (ordre public). SI oppfatter dette slik at det kan tenkes saker der man ikke anerkjenner gjeldsordningen slik den er foreslått, fordi den strider mot grunnleggende rettsprinsipper. Etter vår mening bør konsekvensene av et unntak fra anerkjennelse utredes nærmere.

I Norge er det for eksempel et grunnleggende rettsprinsipp at man i utgangspunktet skal ha gjeldsordning kun en gang. Det er også et prinsipp at erstatning for skade voldt ved straffbar handling skal gis full dekning. Disse prinsippene finner man ikke igjen i alle andre nordiske land.

3. Lokalisering av gjeldsordningssaker hos utpekte namsmenn, se høringsnotatets kapittel 6:

SI tiltrer departementets forslag om å samlokalisere behandlingen av gjeldsordningssaker. Gjeldsordningssaker kan være kompliserte og vi ser dette som en mulighet til å bygge kompetanse og spesialisering hos de namsmennene som jobber med fagområdet. Dette gir både skyldnere og kreditorer bedre rettssikkerhet. I tillegg anser vi dette for å gi en mer effektiv saksbehandling.

Vi er enige med departementet i at kravene til kvalitet og rettssikkerhet må gå foran ønskene om tilgjengelighet og kort reisevei for skyldneren.

Kommunene vil uavhengig av dette være forpliktet til å tilby innbyggere som trenger det råd, veiledning og hjelp med privatøkonomien, jf. gjeldsordningsloven § 1-5. SI har her kommet med et forslag til en systemløsning, omtalt som SIØK, for de kommunale

Postadresse Pb 455 N-8601 Mo i Rana	Besøksadresse Terminalveien 2 Mo i Rana	Telefon +47 75 14 90 00 Telefax +47 75 15 55 02	Organisasjonsnummer NO 971 648 198 MVA Internett www.statens-innkrevingsentral.no
---	---	--	--

gjeldsrådgiverne. Utgangspunktet for dette forslaget er vårt innkrevingssystem SIAN, som allerede inneholder systemstøtte for arbeidsprosesser som gjeldsrådgiverne gjennomfører. Det tenkes da på at denne prosessen består av en kartlegging av det økonomiske bilde med innhenting av opplysninger, forslag om tiltak samt gjennomføring og oppfølging av tiltak. Med utgangspunkt i dette er det snakk om enkle tilpasninger i SIAN for å imøtekomme gjeldsrådgivernes behov i denne sammenheng. SIAN benyttes i dag til behandling av gjeldsordning både av alminnelig namsmann og SI. Hvis SIANs gjeldsordningsmodul stilles til disposisjon også for kommunale gjeldsrådgivere, vil alle tre aktørene benytte samme IT-system.

Fordelene og gevinstene med SIØK vil være mange for de involverte partene. Generelle samfunnsøkonomiske betraktninger går blant annet på at mer effektiv systemløsning vil gi mindre bruk for å gi økonomisk sosialhjelp. Gjennom kompetanseheving, felles saksbehandlingssystem, felles rutinebeskrivelser og nettverk er intensjonen at tjenesten med frivillige gjeldsrådgivning totalt sett vil framstå som mer robust og effektiv enn om kommunene skal etablere løsninger på egenhånd. Det er en kjent sak at mange mennesker med gjeldsproblemer av forskjellige årsaker flytter mellom kommuner. Dersom det er startet arbeid i forhold til gjeldsproblematikk i en kommune, lar denne seg ikke overføre elektronisk til eventuell ny hjemstedskommune, slik løsningen er i dag. Med SIØK er det mulig å etablere en ordning der det kan åpnes for utveksling av data i saker som dreier seg om samme sak/bruker.

Det antas videre at en felles løsning vil føre til at flere saker blir løst i en tidlig fase. Man kan da unngå rettslig gjeldsordning. Hurtigere saksbehandling, både i kommunene og i namsmannssystemet gir tidsbesparelser og kvaliteten på de utenrettslige betalingsforslagene vil øke ved å benytte en felles løsning som har funksjoner for automatisk innhenting av opplysninger. I tillegg vil løsningen muliggjøre elektronisk overføring av data fra økonomisk rådgiver til alminnelig namsmann. Dette er tidsbesparende.

Løsningen vil også være et steg i riktig retning knyttet til regjeringens politikk om utvikling av IT-løsninger i det offentlige med tanke på gjenbruk av funksjonalitet i løsninger som allerede er utviklet. I løsningen ligger det også et fundament for å etablere selvbetjening hvor det måtte være formålstjenlig. SIØK-løsningen vil framstå som et godt eksempel hvor stat og kommune samhandler for å realisere en IT-løsning basert på gjenbruk og flerbruk i landets kommuner.

SI mener at et enhetlig system vil kunne bidra til å hjelpe kommunene med lettere å oppfylle sine forpliktelser i forhold til gjeldsrådgivning og som en konsekvens at færre saker kommer til alminnelig namsmann for rettslig gjeldsordning.

4. Etablering av standardiserte livsoppholdssatser ved gjeldsordning og utleggstrekk, se høringsnotatets kapittel 7:

SI stiller seg positive til forslaget om å etablere forskriftshjemler for standardiserte livsoppholdssatser for både gjeldsordningsloven og dekningsloven. Vi er enige med arbeidsgruppen i at gjeldsordningssatsen slik den har utviklet seg er for høy, og at det er et behov for et felles utgangspunkt for det skjønnet som skal utøves. Dette for å skape forutberegnelighet for både kreditor og debitor.

Postadresse
Pb 455
N-8601 Mo i Rana

Besøksadresse
Terminalveien 2
Mo i Rana

Telefon
+47 75 14 90 00
Telefax
+47 75 15 55 02

Organisasjonsnummer
NO 971 648 198 MVA
Internett
www.statens-innkrevingsentral.no

SI er også enig med arbeidsgruppen i at man ikke skal ha forskjellige livsoppholdssatser ettersom hvilke type krav skyldner har mot seg. Skyldneren vil ha de samme nødvendige behov til livsopphold uavhengig av hvilken type gjeld han har.

Når det gjelder valg av sats tiltrer SI også arbeidsgruppens vurdering i forhold til at denne satsen ivaretar både hensynet til skyldneren og kreditorene på en balansert måte. SI bruker per i dag denne satsen som utgangspunkt for vurdering av livsopphold ved utleggstrekk, og har gjort det i mange år med godt resultat.

Det er også tatt opp av arbeidsgruppen om satsen bør deles opp i ulike komponenter. Her har arbeidsgruppen konkludert med at det ikke er hensiktsmessig at det i forskrifts form lages en oppstilling over ulike poster i satsene. SI mener at satsen med fordel kan deles opp i komponenter, enten konkrete tall eller en prosentangivelse. Dette gjør det enklere for SI som namsmann å bruke satsen når det skal vurderes ekstra avsetning i tillegg til livsopphold. Vi opplever at det oftest er behov for ekstra avsetning i forhold til utgifter til medisiner, transport eller strøm. Vi mener det kan være tilstrekkelig at man angir prosentverdien av noen komponenter, for eksempel utgifter til medisiner, transport eller strøm i livsoppholdssatsen og at den resterende del av satsen kan være en sekkepost.

SI opplever også at det er lettere for skyldner å forstå en livsoppholdsberegning, når den tar utgangspunkt i et konkret tall, enn når skyldner får svar om at "vi har gjort en konkret vurdering og synes dette er rimelig i ditt tilfelle". SI ønsker at regelverket skal være så klart som mulig for skyldner.

Under punktet 7.7, særlige satser for barn, foreslår arbeidsgruppen at det for husstander med mer enn tre personer skal gjøres et "fradrag for stordriftsfordeler med 20 % per person etter tre". Her synes SI at det kunne kommet klarere frem hvordan beregningen er tenkt gjennomført. Vi oppfatter det slik at dersom en familie på tre personer økes til fire personer, eller flere, skal det gjøres fradrag for stordriftsfordeler med 20 % i livsoppholdssatsen for alle personer etter nummer tre.

Arbeidsgruppen har uttalt at de mener det mest nærliggende er at de nye reglene for utleggstrekk gjelder fra det tidspunkt namsmannen beslutter utleggstrekk. Dette er SI enig i.

Når det gjelder gjeldsordning er SI enig i at de statiske avtalene må løpe som før. For de dynamiske avtalene er det skissert to alternative løsninger. Enten at avtalen løper som før, og at det dermed eksisterer to sett med satser, eller at gamle avtaler må revideres. Etter vår oppfatning vil det bli et stort revideringsarbeid dersom man skal endre alle de eksisterende avtalene. Her har både kreditor og debitor allerede innrettet seg på avtalen slik den er inngått. En ny revidering av avtalen kan også være belastende for den det gjelder som nå har innrettet seg etter avtalen. Vi ser at en slik i noen tilfeller kan være til ugunst for kreditorene, men mener at i dette tilfellet bør hensynet til skyldner veie tyngst. SI mener derfor at man bør gå inn for en løsning der man lar de avtalene som allerede er inngått løpe etter gamle regler.

Det bør også tas stilling til hvilken sats som skal gjelde dersom det begjæres endring av gjeldsordningen, for eksempel dersom skyldner har fått vesentlig høyere inntekt. SI er av

Postadresse
Pb 455
N-8601 Mo i Rana

Besøksadresse
Terminalveien 2
Mo i Rana

Telefon
+47 75 14 90 00
Telefax
+47 75 15 55 02

Organisasjonsnummer
NO 971 648 198 MVA
Internett
www.statens-innkrevingsentral.no

den oppfatning at dersom gjeldsordningsavtalen slår fast at skyldner skal ha den til enhver tid gjeldende gjeldsordningsatts, må den gjeldende satsen legges til grunn. Vi mener imidlertid at i de tilfellene hvor skyldner har en statisk avtale så bør denne følges også etter endringen. Dette for at ikke skyldner skal få en ekstra ulempe ved å begjære endring av gjeldsordningen til fordel for kreditorene.

5. Sluttbemerkninger

Dersom de evalueringer som foreslås i høringsnotatet blir gjennomført, vil regelverket rundt gjeldsordning bli forbedret. Det vil bli noe enklere å praktisere for ulike namsmenn. Videre blir det enklere å forholde seg til for de enkelte skyldnere og kreditorer.

SI benytter ca 20 årsverk til virksomhetsområdet gjeldsordning og ettergivelse, det vil si ca 5,5% av antall ansatte. Løpende gjeldsordningssaker må gjennomgås hvert år og sjekkes opp i forhold til blant annet ligningsopplysninger og øvrige forutsetninger et gjeldsordningsvedtak bygger på. Tidvis har SI hatt visse kapasitetsproblemer med å ta unna disse sakene etter hvert og vi har derfor sett nærmere på tiltak som kan gjøres internt med sikte på en effektivisering. I forbindelse med en omorganisering av SI høsten 2011 ble det besluttet å legge alle gjeldsordningsforespørsler i et nyopprettet integrert servicesenter. SI er derfor interessert i regelverksendringer som kan føre til forbedringer, forenklinger og som også kan gi muligheter for effektivisering av saksbehandlingen

Endringene bør vurderes supplert med ytterligere et par tiltak. Det ene tiltaket er å få etablert et gjeldsregister som kan medvirke til å forhindre at enkelte får etablert gjeld som ikke kan betjenes, forutsatt at registeret blir designet, utviklet og driftet på en hensiktsmessig måte. Det andre tiltaket vil være å få etablert SIØK som et hensiktsmessig IT-verktøy for de kommunale gjeldsrådgiverne og få etablert gode samarbeidsrutiner for gjeldsrådgiverne i forhold til ulike namsmenn og kreditorer. Det vises i så måte til de fire siste avsnittene under punkt 3 i denne høringsuttalelsen.

Med hilsen
Statens innkrevingssentral

Per M. Waage
direktør

Stig Solem
avdelingsdirektør

Saksbehandler: Kathrin Nystad, 75 14 92 02

Postadresse
Pb 455
N-8601 Mo i Rana

Besøksadresse
Terminalveien 2
Mo i Rana

Telefon
+47 75 14 90 00
Telefax
+47 75 15 55 02

Organisasjonsnummer
NO 971 648 198 MVA
Internett
www.statens-innkrevingsentral.no